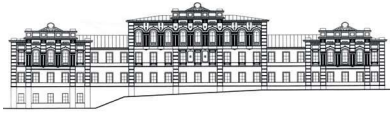

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ
ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХДАК

КУЛЬТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО XXI СТОЛІТТЯ

**Матеріали міжнародної наукової
конференції молодих учених**

16–17 квітня 2026 р.

У 2 частинах

Частина 2

Харків, ХДАК, 2026

Друкується за рішенням ученої ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 8 від 27.03.2026 р.)

Відповідальний за випуск:
О. С. Василенко

Редакційна колегія:

Соляник А., д-р пед. наук, проф., проректор з наукової роботи ХДАК, голова оргкомітету;
Василенко О., аспірант, голова Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ХДАК (НТСА ХДАК);
Мачулін Л., канд. філос. наук, ст. викл., зав. редакційно-видавничого відділу ХДАК;
Авершина А., аспірант ХДАК;
Александрова М., канд. філософ. наук, доц. ХДАК;
Астахова В., студ. ХДАК;
Афенченко Г., канд. соц. наук, доц. ХДАК;
Бірюва О., канд. іст. наук, доц. ХДАК;
Борисова А., канд. психол. наук, доц., нач. відділу міжн. зв'язків ХДАК;
Булах Т., д-р наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК;
Воскобойнікова Ю., д-р мистецтвозн., доц., зав. каф. хорового диригування та академічного співу ХДАК;
Гіголасва-Юрченко В., канд. мистецтвозн., доц. ХДАК;
Дерев'яно І., ст. викл. ХДАК;
Коновалова І., д-р мистецтвозн., проф., зав. каф. теорії та історії музики ХДАК;
Коржик Н., канд. наук із соц. комунікацій, доц., декан факультету культурології та соціальних комунікацій ХДАК;
Курдунова О., ст. викл. ХДАК;
Лисенкова В., д-р філос. наук, доц., зав. каф. мистецтвознавства ХДАК;
Мостова І., канд. мистецтвозн., доц., декан факультету хореографічного мистецтва ХДАК;
Попова-Коряк К., канд. юрид. наук, ст. викл. ХДАК;
Рибалко С., д-р мистецтвозн., проф. ХДАК;
Фесенко І., канд. філол. наук, доц. ХДАК;
Шелестова А., канд. наук із соц. комунікацій, доц. ХДАК.

К 90 Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.
конф. молодих учених, 16–17 квітня 2026 р. У 2 ч. Ч. 2 / За ред. А. Соляник та ін.
Харків : ХДАК, 2026. 340 с.

УДК [008+316.77] (063)

справи в умовах цифрових трансформацій. Без системного вирішення цієї проблеми переведення документообігу в електронний формат ризикує перетворитися з модернізації на масштабну загрозу документальній пам'яті держави та суспільства.

М. Белла

**ЦИФРОВА НЕРІВНІСТЬ:
ПРОБЛЕМА ДОСТУПУ ДО ІКТ ДЛЯ РІЗНИХ СОЦІАЛЬНИХ ГРУП**

М. Bella

**DIGITAL INEQUALITY:
THE PROBLEM OF ACCESS TO ICT FOR DIFFERENT SOCIAL GROUPS**

В умовах глобалізації та інформатизації інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стають важливим ресурсом розвитку суспільства. У сучасному суспільстві ІКТ стали невіддільною частиною економічного, соціального та культурного життя. Вони забезпечують доступ до освіти, медичних послуг, політичної активності та культурного обміну. Однак, попри стрімке поширення цифрових інструментів, **проблема цифрової нерівності** залишається надзвичайно актуальною. Вона проявляється в обмеженому доступі різних соціальних груп до ІКТ та в нерівномірності використання цифрових ресурсів. Феномен цифрової нерівності перешкоджає повноцінній соціальній інтеграції та посилює існуючі форми дискримінації.

Цифрова нерівність — це розрив між людьми, які мають доступ до сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і володіють необхідними цифровими навичками, і тими, хто позбавлений цих можливостей.

Дослідники виділяють три рівні прояву цього явища:

- технічний доступ — наявність пристроїв та підключення до інтернету;
- компетентнісний аспект — здатність користуватися цифровими інструментами;
- функціональний аспект — ефективність застосування ІКТ у професійному та повсякденному житті.

Найбільш уразливими сьогодні є такі категорії населення:

- люди похилого віку, які зазнають труднощів в освоєнні цифрових технологій;
- малозабезпечені сім'ї, обмежені в доступі до пристроїв та інтернету;
- сільські мешканці, які стикаються з відсутністю інфраструктури;
- люди з обмеженими можливостями здоров'я;
- діти та молодь із соціально-неблагополучних родин.

Причини цифрового розриву мають комплексний характер та пов'язані як із соціально-економічними, так і з культурними особливостями розвитку суспільства. Одним із ключових факторів є економічне розшарування та низький рівень доходів, які обмежують доступ багатьох громадян до сучасних цифрових пристроїв та якісного інтернету. Істотну роль відіграє й нестача освітніх програм, спрямованих на формування цифрової грамотності, що перешкоджає ефективному використанню інформаційно-комунікаційних технологій навіть за наявності технічного доступу. Додатковим бар'єром стає географічна віддаленість та слабкий розвиток телекомунікаційної інфраструктури в сільських та віддалених районах, де мешканці часто стикаються з низькою швидкістю з'єднання або повною відсутністю мережі. Наприклад, за дослідженнями ПРООН, під час пандемії коронавірусу в закладах загальної середньої освіти сільської місцевості освітній процес фактично

призупинився через нестабільне інтернет-з'єднання та дефіцит цифрових пристроїв у представників соціально вразливих і малозабезпечених груп населення. Додатковим бар'єром стало те, що громади, розташовані поблизу лінії зіткнення на сході України, часто не мали фінансової спроможності покривати витрати на підключення до швидкісного інтернету.

Зрештою, значний вплив мають і культурні чинники, зокрема недовіра до цифрових технологій та психологічні бар'єри, які заважають активному освоєнню нових інструментів. Всі ці причини разом посилюють цифрову нерівність і вимагають системного підходу до їх подолання.

Наслідки цифрової нерівності проявляються в різних сферах життя й значно впливають на соціальний розвиток. Насамперед вона сприяє поглибленню існуючого соціального розшарування: групи населення, які мають доступ до інформаційно-комунікаційних технологій, отримують додаткові можливості для освіти, працевлаштування та саморозвитку, тоді як уразливі категорії залишаються осторонь цих процесів. Обмежений доступ до цифрових ресурсів звужує можливості здобуття якісної освіти та трудової реалізації, що знижує конкурентоспроможність окремих груп населення на ринку праці.

Окрім того, цифрова нерівність веде до зниження громадянської та політичної активності, оскільки саме інтернет та цифрові платформи стають сьогодні найважливішими інструментами громадської участі. Відсутність навичок та ресурсів обмежує можливості вираження позиції та взаємодії з державними інститутами. Суттєвим наслідком стає і соціальна ізоляція: люди похилого віку, мешканці віддалених районів або малозабезпечені сім'ї виявляються виключеними з активного інформаційного та культурного обміну.

Зрештою, цифрова нерівність сприяє виникненню нової форми дискримінації — цифрової, коли доступ до послуг, інформації та можливостей визначається не лише соціальним становищем, а й ступенем залучення до цифрового середовища. Все це робить проблему цифрового розриву однією з ключових загроз для соціальної справедливості та сталого розвитку суспільства.

Для мінімізації цифрового розриву необхідний комплекс заходів, що включає:

1. Розвиток цифрової інфраструктури, особливо в сільських та віддалених районах.
2. Державні та міжнародні програми субсидування доступу до інтернету та цифрових пристроїв для малозабезпечених громадян.
3. Програми навчання цифрової грамотності для всіх вікових груп.
4. Створення доступних технологій для людей з обмеженими можливостями.
5. Партнерство держави, бізнесу та некомерційних організацій у вирішенні проблем цифрового розриву.

Цифрова нерівність є серйозним викликом сучасному суспільству, оскільки обмежує соціальну справедливість і рівність можливостей. Подолання цього явища потребує комплексного підходу, що включає розвиток інфраструктури, підвищення цифрової грамотності та цифрових компетенцій та розширення доступності технологій. Подолання цифрового розриву дозволить використовувати потенціал ІКТ як універсального інструменту соціальної інтеграції, культурного обміну, соціальної мобільності та підвищення якості життя. Водночас цифрова трансформація суспільства актуалізує потребу в системному моніторингу рівня цифрової інклюзії різних соціальних груп, зокрема вразливих категорій населення.

Важливим чинником зменшення цифрової нерівності є також формування стійких моделей публічно-приватного партнерства, спрямованих на забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів і сервісів.

I. Октисюк, В. Петрович

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЄЮ

I. Oktysiuk, V. Petrovich

SOCIAL MEDIA AS AN INFORMATION MANAGEMENT TOOL

У сучасному суспільстві соціальні медіа стали важливою частиною повсякденного життя людей. Станом на 2026 рік більшість населення активно користується цифровими платформами для спілкування, читання та пошуку новин, навчання, роботи та розваг. Соціальні мережі вже давно перестали бути лише способом спілкування між людьми — вони перетворилися на потужний інструмент поширення, контролю та обробки інформації. Саме тому тема управління інформацією через соціальні медіа є актуальною та потребує дослідження.

Соціальні медіа — це онлайн-платформи, де користувачі можуть створювати контент, поширювати його й взаємодіяти одне з одним. Найпопулярнішими платформами є: Facebook, Instagram, TikTok, YouTube, Telegram та інші. В Україні та загалом у світі ці платформи активно використовуються для комунікації між органами державної влади, бізнесом і громадянами. Головною особливістю соціальних медіа є те, що кожен користувач може одночасно бути автором і споживачем інформації. Це змінює традиційну модель передання інформації, яка раніше контролювалася переважно медіаорганізаціями.

Управління інформацією в соціальних мережах означає контроль над створенням, поширенням, зберіганням та видаленням контенту. Сьогодні цей процес значною мірою автоматизований. Платформи використовують алгоритми, які аналізують поведінку користувачів, їхні вподобання, час перегляду, реакції та взаємодію з контентом. На основі отриманих даних формується персоналізована стрічка новин, тобто кожна людина бачитиме різний контент, навіть якщо заходить на одну й ту саму платформу.

З одного боку, така система є доволі зручною, адже користувач отримує інформацію, яка відповідає його вподобанням та інтересам. Натомість виникає ризик формування так званих інформаційних «бульбашок», коли людина бачить лише ті погляди й новини, які підтверджують її думку. Це може негативно впливати на критичне мислення та об'єктивність сприйняття подій. Для користувачів цих платформ важливо навчитися критично оцінювати інформацію та перевіряти її на достовірність, особливо перед її поширенням. У 2026 р. питання прозорості алгоритмів і контролю над штучним просуванням контенту залишається важливим у межах міжнародних регуляторних ініціатив.

У сучасному інформаційному просторі соціальні медіа активно використовуються під час кризових ситуацій — воєнних дій, природних катастроф або інших надзвичайних ситуацій, коли громадяни швидко отримують інформацію саме через цифрові платформи.

Державні установи використовують офіційні сторінки та канали для оперативного повідомлення населення. Це дозволяє швидко поширювати важливі дані та реагувати на зміни. Проте разом зі швидкістю поширення інформації зростає і ризик появи дезінформації, маніпуляцій та фейків.